CZU: 343.272:343.137 **https://doi.org/10.59295/sum3(173)2024_15**

APLICAREA CONFISCĂRII EXTINSE ÎN PROCEDURA SIMPLIFICATĂ DE JUDECARE A CAUZEI PENALE ȘI ÎN PROCEDURILE SPECIALE

Vitalie RACU,
Universitatea de Stat din Moldova

Demersul științific este canalizat spre abordarea evoluției procesului penal modern, care a început să integreze priorități precum interesul și eficiența în detrimentul altor valori tradiționale, cum ar fi aflarea adevărului. În acest context, justiția negociată, deși pare să neglijeze anumite principii precum contradictorialitatea, devine din ce în ce mai frecventă, întrucât simplifică și accelerează procedurile penale.

Pe de altă parte, omisiunea de a recupera produsul infracțiunii sau bunurile rezultate dintr-o activitate infracțională și lăsarea acestora făptuitorului ar echivala cu ignorarea scopului procesului penal de a proteja persoana, societatea și statul de infracțiuni.

Studiul se concentrează pe evaluarea compatibilității măsurii de siguranță a confiscării extinse cu aceste proceduri, examinând cadrul legal existent și propunând soluții pentru îmbunătățirea acestuia.

Cuvinte-cheie: *confiscarea extinsă, măsură de siguranță, activități ilicite, procedura simplificată, acord de recunoaștere a vinovăției, acord de cooperare.*

EXTENDED CONFISCATION IN SIMPLIFIED CRIMINAL JUDGMENT PROCEDURE AND IN SPECIAL PROCEEDINGS

The scientific approach is directed towards addressing the evolution of the modern criminal process, which has begun to integrate priorities such as interest and efficiency at the expense of other traditional values, such as finding out of the truth. In this context, negotiated justice, although it seems to neglect certain principles such as adversarial proceedings, is becoming increasingly common, as it simplifies and speeds up criminal procedures.

On the other hand, failing to recover the proceeds of crime or assets resulting from a criminal activity and leaving them to the perpetrator would be tantamount to ignoring the purpose of the criminal process to protect the individual, society and the state from crime.

The study focuses on assessing the compatibility of the extended confiscation with these procedures, examining the existing legal framework and proposing solutions for its improvement.

Keywords: *extended confiscation, security measure, illicit activities, simplified procedure, plea agreement, cooperation agreement.*

Introducere

În procesul penal modern s-a incorporat realitatea unor noțiuni ca interesul și eficiența, acestea fiind chiar privite ca valori cărora ar trebui să li se acorde prioritate față de altele, în mod normal specifice justiției penale, precum aflarea adevărului sau proporționalitatea pedepsei cu fapta comisă. Proporționalitatea poate fi ajustată în funcție de interes, iar la aflarea adevărului cauzei se poate chiar renunța, pe motiv de eficientizare a administrării justiției – aceasta din urmă fiind, din nou, în interesul tuturor.

Ideea unei justiții negociate poate părea că neglijează unele dintre principiile tradiționale de drept procesual penal, renunțându-se, între altele, la contradictorialitate, adică la posibilitatea ca părțile să-și dovedească, în mod public, liber și egal, propria versiune asupra realității infracțiunii judecate și a vinovăției inculpatului [1, p. 130].

Urmărind aceleași principii în vederea simplificării și eficientizării procedurilor de examinare a cauzei penale, precum și în vederea asigurării principiului celerității procesului penal, legiuitorul nostru a adoptat mai multe amendamente în legea procesual-penală, prin introducerea sau îmbunătățirea procedurilor de „justiție negociată”, cum sunt judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [2], acordul de recunoaștere a vinovăției și acordul de cooperare [3], precum și acordul judiciar de interes public [4].

Pe de altă parte, autoritățile naționale s-au angajat să contribuie la eficientizarea procesului de recuperare a bunurilor rezultate din săvârșirea infracțiunilor, legislativul aprobând în acest sens Programul național de recuperare a bunurilor infracționale pentru anii 2023-2027 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Programului [5].

Confiscarea extinsă, introdusă în Codul penal al Republicii Moldova în anul 2013 [6], constituie parte a procesului de recuperare a bunurilor infracționale și are rolul de a priva persoanele condamnate pentru anumite infracțiuni generatoare de venituri de bunurile obținute ca rezultat al activității lor ilicite, în condițiile stipulate la art. 106^1 din Codul penal.

Chiar dacă au drept scop eficientizarea administrării justiției, procedura simplificată de judecată a cauzei sau procedurile speciale nu trebuie să afecteze confiscarea și activitățile premergătoare acesteia: urmărirea bunurilor infracționale și indisponibilizarea lor.

În cadrul prezentului studiu ne vom referi doar la compatibilitatea instituției confiscării extinse cu primele 3 proceduri de examinare a cauzei penale, deoarece doar acestea atrag aplicarea unei pedepse penale și o condamnare a făptuitorului, condiție, de altfel, obligatorie pentru aplicabilitatea măsurii de siguranță a confiscării extinse. Acordul judiciar de interes public, deși reprezintă o formă de justiție negociată, atrage în sine liberarea condiționată de răspundere penală a persoanei juridice dacă condițiile au fost îndeplinite și termenul de monitorizare a expirat. Mai mult ca atât, potrivit prevederilor art. 523^5 alin. (4) Cod de procedură penală, acordul judiciar de interes public nu implică recunoașterea vinovăției persoanei juridice și nu produce efectele juridice ale unei condamnări penale.

1. Confiscarea extinsă în procedura de judecată a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală

Dreptul de a alege procedura în care urmează să aibă loc judecata este un drept recunoscut de lege în favoarea inculpatului, care până la începerea cercetării judecătorești, poate solicita ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Dreptul inculpatului de a opta pentru o anumită procedură judiciară nu este absolut, ci este condiționat de gravitatea infracțiunii pentru care este trimis în judecată.

Prin urmare, conform articolului 364^1 alineatul (1^1) din Codul de procedură penală, atunci când acuzația penală vizează o infracțiune pentru care legea penală stabilește detențiunea pe viață ca pedeapsă, inculpatul nu mai are dreptul de a alege procedura judiciară bazată pe probele administrate în etapa de urmărire penală.

Și în situația în care condiția referitoare la pedeapsa prevăzută de lege este îndeplinită, nu este suficient ca inculpatul să aleagă această procedură, ci comportamentul său procesual trebuie să se conformeze cerinței prevăzute la art. 364^1 alin. (2) din Codul de procedură penală, care solicită inculpatului să recunoască în totalitate faptele indicate în rechizitoriu și să nu solicite administrarea de noi probe.

Pe de altă parte, instanței de judecată îi revine sarcina să constate dacă din probele administrate rezultă că faptele inculpatului sunt stabilite și dacă sunt suficiente date pentru a permite stabilirea unei pedepse.

Prima facie, ar părea că această procedură se rezumă doar la aplicarea pedepsei de către instanța de judecată, și nicidecum la alte sancțiuni de drept penal, cum ar fi măsurile de siguranță – în speță, confiscarea extinsă.

Astfel spus, apare întrebarea logică dacă măsura de siguranță confiscarea extinsă poate fi aplicată în cadrul judecății cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală?

Răspunsul este unul afirmativ, deoarece nu există impedimente cu privire la coexistența celor două instituții juridice de drept penal și, respectiv, de drept procesual penal – confiscarea extinsă și procedura de judecată a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Potrivit amendamentelor operate prin Legea nr. 190 din 21.07.2022 [7], în art. 296 din Codul de procedură penală a fost introdus alin. (2^1), conform căruia *„În cazul infracțiunilor menționate la art. 106^1 din Codul penal nr. 985/2002, rechizitoriul trebuie să includă informații despre confiscarea extinsă”.*

Așadar, pentru ca procedura de judecată a cauzei în baza probelor administrate în faza de urmărire penală să aibă aplicabilitate în raport cu măsura confiscării extinse este necesar ca probatoriul ce ține de această măsură să fie administrat în cursul urmăririi penale, iar propunerea de luare a măsurii de siguranță să fie formulată în cuprinsul rechizitoriului.

Într-un studiu anterior am arătat importanța investigațiilor financiare paralele desfășurate în contextul aplicabilității confiscării extinse, afirmând că acestea constituie un instrument-cheie de acumulare a probatoriului necesar pentru a convinge instanța de judecată să dispună confiscarea extinsă. Investigațiile financiare paralele urmează a fi dispuse ori de câte ori urmărirea penală este efectuată în privința infracțiunilor generatoare de venituri, iar rezultatele acestora urmează să se regăsească în rechizitoriul întocmit la terminarea urmăririi penale, asigurându-se în acest mod recuperarea bunurilor infracționale și realizarea scopului procesului penal [8, p. 24-25].

Urmare a modificărilor art. 229^2 Cod de procedură penală [3], prin introducerea alin. (3), legiuitorul a oferit procurorului posibilitatea extinderii investigațiilor financiare paralele și la faza de judecată. Totuși, având în vedere dispozițiile art. 296 alin. (2^1) Cod de procedură penală, citate mai sus, considerăm că, în situația în care se examinează posibilitatea aplicării unei confiscări extinse, este imperativ ca investigațiile financiare paralele să se încheie până la terminarea urmării penale; or, inculpatul știind că patrimoniul său este verificat prin efectuarea investigațiilor financiare paralele la faza de judecată, pentru a evita o eventuală confiscare a bunurilor sale, ar putea să opteze pentru procedura simplificată de judecare a cauzei, ceea ce i-ar permite în această situație să se eschiveze de la o eventuală confiscare.

Cu privire la abordarea pe care instanța de judecată ar trebui să o adopte într-o astfel de situație, considerăm că aceasta poate genera opinii și practici de lucru variate.

Principala chestiune care, în opinia noastră, trebuie soluționată este aceea dacă și în ce măsură recunoașterea de către inculpat *„în totalitate a faptelor indicate în rechizitoriu”* influențează decizia pe care instanța de judecată este chemată să o dea propunerii de aplicare a măsurii de siguranță a confiscării extinse. Astfel spus, dacă inculpatul recunoaște faptele descrise în rechizitoriu, această recunoaștere se referă exclusiv la vinovăția sa în săvârșirea infracțiunii sau are și consecințe asupra măsurii confiscării extinse? Sau, în ceea ce privește măsura privativă de bunuri, este necesar ca inculpatul să-și exprime explicit consimțământul, separat de recunoașterea faptelor prejudiciabile?

Amintim că una din condiții pentru aplicarea confiscării extinse este ca bunurile să aibă originea în „activități ilicite”, sintagmă care a precedat-o pe cea de „activități infracționale” urmare a modificărilor operate prin Legea nr. 190/2022.

Deși legislația națională nu definește noțiunea de „activitate ilicită”, în sens uzual, aceasta presupune orice acțiune sau inacțiune care atrage o răspundere fie penală, contravențională sau delictuală, ori orice altă răspundere. Cu toate acestea, considerăm că doar bunurile care își au originea din activități cu caracter infracțional pot face obiectul confiscării extinse. De altfel, ar fi absurd să se aplice confiscarea extinsă – instituție reglementată de legea penală – asupra bunurilor care provin din alte încălcări care își găsesc sediul în dreptul contravențional, civil etc. Totuși, pentru a asigura principiul legalității incriminării, am optat pentru propunerea *de lege ferenda*, constând în substituirea în art. 106^1 alin. (2) lit. b) Cod penal a sintagmei „din activități ilicite” cu sintagma „din activități infracționale”, pentru ca beneficiarul și destinatarul legii penale să poată realiza care sunt acțiunile sau inacțiunile care intră sub incidența respectivei măsuri de siguranță [9, p. 13].

Reieșind din raționamentul textelor de lege citate *supra*, recunoașterea de către inculpat în totalitate a faptelor indicate în rechizitoriu, presupune și acceptarea acelor activități ilicite pretinse că reprezintă sursa de proveniență a bunurilor pentru care se cere confiscarea extinsă.

Cu toate acestea, care ar fi decizia pe care instanța de judecată trebuie să o adopte atunci când inculpatul admite faptele pentru care este acuzat în rechizitoriu, recunoscându-și vinovăția, dar nu este de acord cu aplicarea măsurii confiscării extinse?

Întrucât pronunțarea unei hotărâri de condamnare este o condiție esențială pentru aplicarea măsurii confiscării extinse, iar în practică, activitățile ilicite/infracționale pe care se sprijină o confiscare au adesea aceeași natură cu infracțiunea supusă judecății, ceea ce implică până la un anumit punct, un probatoriu comun, considerăm că separarea fondului cauzei de problematica confiscării extinse ar putea submina procesul de stabilire a adevărului și, implicit, procesul de soluționare corectă a cauzei.

Având în vedere legătura strânsă, de dependență care există între confiscarea extinsă și rezolvarea acțiunii penale, apreciem că judecarea și soluționarea celor două problematici trebuie realizate într-un

cadru procesual unic. Aceasta înseamnă că, atunci când opțiunea inculpatului este pentru o „justiție negociată”, el va trebui să accepte nu doar faptele pentru care a fost trimis în judecată, ci și pe cele despre care acuzarea pretinde că stau la baza obținerii foloaselor materiale care nu sunt justificate de veniturile sale legale [10, p. 276].

În susținerea acestor afirmații, apelăm și la jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova, care, cu ocazia examinării excepției de neconstituționalitate a art. 364/1 din Codul de procedură penală, a apreciat că examinarea cauzei penale în procedură simplificată este un instrument care oferă avantajul soluționării cu celeritate a cauzelor penale atunci când inculpatul recunoaște în totalitate săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu şi solicită ca judecata să se facă în baza probelor administrate în faza de urmărire penală. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a afirmat că, atunci când o acuzație penală împotriva inculpatului este stabilită printr-o formă prescurtată de examinare judiciară, aceasta duce, în esență, la renunțarea la o serie de drepturi procedurale. Acest lucru nu poate fi o problemă în sine, deoarece nici litera, nici spiritul articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu împiedică o persoană să renunțe la aceste garanții din propria sa voință *(a se vedea Scoppola v. Italia (nr. 2) [MC], hotărârea din 17 septembrie 2009, § 135)*. Cu toate acestea, Curtea Europeană a subliniat că renunțarea la anumite drepturi procedurale trebuie întotdeauna, pentru a fi considerată eficientă în sensul Convenției, stabilită în mod neechivoc şi însoțită de garanţii minime, proporționale cu importanța acesteia. În plus, **nu trebuie să contravină vreunui interes public important** *(a se vedea, inter alia, Scoppola (nr.2), citată supra, § 135-136, Poitrimol v. Franţa, hotărârea din 23 noiembrie 1993, § 31, şi Hermi v. Italia [MC], hotărârea din 18 octombrie 2006, § 73)* [11, §43-45].

În fapt, confiscarea, fie în forma specială sau extinsă, urmărește realizarea interesului public general și rămâne principala armă și cel mai important instrument al statelor de prevenire și luptă împotriva criminalității organizate, corupției, spălării banilor și a altor infracțiuni grave, deoarece acestea privează persoanele care săvârșesc fapte prejudiciabile de beneficiile financiare și asigură respectarea principiului deja unanim recunoscut *„criminalitatea nu produce venituri”* [12, p. 32].

În acest context, este relevant să menționăm concluziile Curții Europene a Drepturilor Omului în *cauza Gogitidze și alții v. Georgia*, în care s-a constatat că măsura de confiscare în cazul de față a fost efectuată în conformitate cu interesul general de asigurare că folosirea proprietății în cauză nu a adus avantaje aplicaților în detrimentul comunității [13, §103].

Pe de altă parte, în situația în care inculpatul recunoaște doar săvârșirea faptei penale și contestă circumstanțele care stau la baza propunerii de confiscare extinsă, aceasta ar conduce la o cercetare judecătorească amplă. În acest caz, drepturile părților derivând din principiul contradictorialității și cel al egalității de arme, ar fi exercitate pe deplin, ceea ce ar conduce la prelungirea procedurii judiciare și la o utilizare sporită a resurselor materiale și umane. Acestea sunt exact elementele pe care se încearcă a fi evitate prin adoptarea procedurii de judecată bazată pe probele administrate în faza de urmărire penală.

Totodată, pe lângă recunoașterea activităților ilicite specifice confiscării extinse, inculpatul trebuie să admită valoarea bunurilor pretins a fi obținute din aceste activități, adică acea discrepanță de cel puțin 20 salarii medii lunare pe economie prognozate dintre veniturile dobândite licit și valoarea bunurilor dobândite într-o anumită perioadă de timp (în ultimii 5 ani înainte de săvârșirea infracțiunii) și, după caz, bunurilor a căror confiscare se solicită de partea acuzării în măsura în care acestea au fost stabilite.

O altă problemă demnă de atenție este legată de situația în care prin rechizitoriu se solicită confiscarea extinsă a bunurilor de la terți, adică acele bunuri care *de jure* se găsesc în patrimoniul altei persoane decât inculpatul, iar acesta până la începerea cercetării judecătorești declară că recunoaște săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu.

Dispozițiile legale caracteristice confiscării de la terți le găsim la art. 106^1 alin. (2^1) din Codul penal al Republicii Moldova, introdus prin Legea nr. 190/2022 și care transpun art. 6 din Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind îngheţarea şi confiscarea instrumentelor şi produselor infracţiunilor săvârşite în Uniunea Europeană [14]. Potrivit textului de lege *„Confiscarea extinsă poate fi dispusă şi asupra bunurilor transferate fictiv către terţi, dobânditori de rea-credinţă, precum şi în cazul terţilor care ştiau sau ar fi trebuit să ştie că scopul transferului a fost evitarea confiscării”*. De

asemenea, alin. (3) din același articol stipulează că *„La aplicarea prevederilor alin. (2) se va lua în considerare şi valoarea bunurilor transferate de către persoana condamnată sau de o persoană terţă unui membru de familie, persoanelor juridice asupra cărora persoana condamnată deține controlul sau altor persoane care știau ori trebuiau să știe despre dobândirea ilicită a bunurilor”.*

Potrivit aprecierilor Curții de la Strasbourg, măsura confiscării extinse nu poate fi aplicată doar în cazul persoanelor bănuite direct de comiterea infracțiunilor, ci și în cazul terților care au dobândit un drept de proprietate fără buna-credință cerută, prin disimularea rolului ilicit la acumularea averii în cauză [13, §105].

Așadar, obiect al confiscării extinse poate fi nu doar bunurile aflate în patrimoniul persoanei condamnate, ci și bunurile aflate în patrimoniul altor persoane, însă care își găsesc originea în activitatea ilicită a condamnatului.

Deși terțul nu este parte în procesul penal, este esențial ca acestuia să i se acorde garanțiile necesare pentru a-și proteja interesele în mod adecvat și eficient, și de a-i fi asigurat dreptul la un proces echitabil, garanții, de altfel, expuse în Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014, jurisprudența Curții de la Strasbourg și a Curții Constituționale a Republicii Moldova [12, p. 38-39].

În acest sens, actul european impune statelor să adopte măsurile necesare pentru a se asigura că persoanele afectate de măsurile prevăzute în directivă au dreptul la o cale de atac eficace și la un proces echitabil.

Potrivit directivei, în cazul confiscării extinse, persoana afectată (care în opinia noastră poate fi atât inculpatul/condamnatul, cât și terțul) beneficiază de posibilitatea efectivă de a contesta circumstanțele cauzei, inclusiv elementele concrete de fapt și probele disponibile pe baza cărora bunurile respective sunt considerate bunuri derivate din activități infracționale.

De asemenea, terții au dreptul de a pretinde un titlu de proprietate sau alte drepturi reale, inclusiv în cazurile menționate la articolul 6 din directivă, adică în situațiile când poate fi aplicată confiscarea de la terți.

Din textele de lege inserate la art. 364[1] din legea procesual-penală distingem că terțul nu face parte din categoria de subiecți căruia i se poate acorda cuvântul în cadrul ședinței preliminare sau până la începerea cercetării judecătorești (alin. (3)), ori să propună administrarea de probe în cazul admiterii cererii inculpatului sau să ia cuvânt în dezbateri așa cum este în cazul părții vătămate, părții civile sau părții civilmente responsabile (alin. (5)).

Pe de altă parte, la soluționarea cauzei prin aplicarea procedurii simplificate judecătorul este obligat să aplice și dispozițiile art. 382-398 Cod de procedura penală; or, conform prevederilor art. 397 Cod de procedură penală, dispozitivul sentinței de condamnare trebuie să cuprindă hotărârea cu privire la confiscarea specială și confiscarea extinsă.

Neputând interveni în procedura simplificată de judecare a cauzei, persoana, alta decât inculpatul, ale căror bunuri sunt pasibile de a fi trecute în proprietatea statului prin aplicarea măsurii confiscării extinse, nu poate beneficia de garanțiile specifice procesului echitabil, neavând ocazia ca să își facă cunoscută poziția procesuală și apărările pe care le consideră pertinente și concludente.

Considerăm că într-o astfel de situație la admiterea cererii inculpatului, judecătorul urmează să acorde aceeași atenție terțului ca și celorlalte părți din proces, doar așa asigurându-se dreptul la un proces echitabil. De principiu, contestarea sentinței de către terț prin punerea în valoare a art. 401 alin. (1) pct. 6) din Codul de procedură penală (pot declara apel orice persoană ale cărei interese legitime au fost prejudiciate printr-o măsură sau printr-un act al instanței) nu este un remediu suficient pentru terț, deoarece îl privează de dreptul de a compărea în fața instanței de fond pentru a-și apăra drepturile sale patrimoniale. De aceea, intervenim cu propunerea de a remania prevederile art. 364[1] din Codul de procedură penală, astfel încât să i se acorde terțului dreptul de a fi audiat pe marginea bunurilor care se solicită a fi confiscate, de a prezenta probe și a pleda în fața instanței.

2. Confiscarea extinsă în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției și acordului de cooperare

Reglementat de legea procesual-penală ca o procedură specială, acordul de recunoaștere a vinovăției presupune încheierea unei tranzacții între procuror și învinuitul persoană fizică sau juridică care și-a exprimat acordul de a-și recunoaște vina și acceptă încadrarea juridică a faptei, precum și forma de executare a pedepsei, în schimbul unei pedepse reduse.

Spre deosebire de acordul de recunoaștere a vinovăției, care a fost introdus în legislația națională odată cu intrarea în vigoare a Codului de procedură penală și pe parcurs a suferit unele modificări, instituția acordul de cooperare este o novație pentru legislația procesual-penală a Republicii Moldova, care presupune la fel încheierea unei tranzacții, însă deja între procurorul-șef al procuraturii specializate și învinuitul persoană fizică, care de asemenea își recunoaște vina, doar că acesta dorește să coopereze cu organul de urmărire penală, prin facilitarea identificării și tragerii la răspundere penală a altor persoane, în schimbul unei pedepse reduse și a formei de executare.

Având în vedere că ambele instituții de procedură specială au ca obiect acceptarea săvârșirii faptei prejudiciabile, a încadrării juridice, a pedepsei și a modului de executare, apare următoarea întrebare: poate fi aplicată măsura de siguranță a confiscării extinse în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției sau acordului de cooperare?

Dacă analizăm *ad litteram* prevederile conținutul acordului de recunoaștere a vinovăției și acordului de cooperare concluzia care se desprinde ar fi că aplicarea măsurii confiscării extinse nu poate forma obiectul acordurilor respective, care s-ar limita doar asupra principalelor aspecte ce țin de vinovăție, pedeapsă și modul de executare a acesteia.

Pe de altă parte, la adoptarea sentinței în cazul acceptării acordului de recunoaștere a vinovăției sau acordului de cooperare instanța de judecată este chemată să soluționeze și chestiunile menționate la art. 397 Cod de procedură penală, printre care și chestiunile legate de confiscarea specială și confiscarea extinsă.

Omiterea expresă în textul care reglementează cuprinsul și obiectul acordurilor respective a posibilității ca un astfel de acord să includă și măsuri de siguranță, în situația în care acestea sunt, de asemenea, consecințe ale încălcării normei penale, sugerează mai degrabă o lacună în lege decât o intenție deliberată de a exclude măsurile de siguranță din sfera acordului care poate fi încheiat între procuror și învinuit. Este puțin probabil să credem că această omisiune ar fi fost făcută în scopul permiterii învinuiților să evite o eventuală confiscare a bunurilor infracționale.

Într-o opinie, la care achiesăm, s-a arătat că interpretarea legii trebuie făcută nu doar în litera, ci și în spiritul ei, adică în sensul dorit de legiuitor atunci când a elaborat actul normativ, în speță legea generală de procedură penală. Acordul de recunoaștere a vinovăției a fost conceput ca o soluție legislativă bazată pe elemente de justiție negociată, menită să asigure rezolvarea cauzelor într-un timp optim și previzibil. Împrejurarea că pe lângă recunoașterea comiterii faptei pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală și a încadrării juridice a acesteia învinuitul recunoaște comiterea și a altor acțiuni ilicite decât cele pentru care a fost pus sub acuzare, fiind astfel de acord cu aplicarea și a unei alte sancțiuni de drept penal, respectiv a confiscării extinse, nu este de natură să întârzie, să îngreuneze ori să împiedice derularea procedurii speciale a acordului de recunoaștere a vinovăției. Atât timp cât procurorul și învinuitul pot negocia și conveni asupra principalelor aspecte ce țin de vinovăție, considerăm că nu pot fi impuse restricții atunci când vine vorba despre aspecte secundare de vinovăție [10, p. 280].

Totuși, care ar fi opțiunile procurorului în condițiile actuale ale legii procesual-penale atunci când constată atât întrunirea condițiilor de aplicabilitate a confiscării extinse, cât și a condițiilor pentru încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției sau acordului de cooperare, iar învinuitul este de acord și cu aplicarea măsurii de siguranță?

Așadar, din prevederile art. 507 din Codul de procedură penală, deducem că după încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției la trimiterea cauzei penale în judecată, procurorul va anexa o informație cu privire la aspecte legate de urmărirea penală, cum ar fi: durata urmăririi penale, măsurile preventive aplicate, durata arestării preventive, corpurile delicte și locul lor de păstrare, măsurile de ocrotire, alte măsuri procesuale, precum și cu privire la cheltuielile judiciare. La o interpretare *lato sensu* a textului de lege am putea spune că în condițiile în care în cadrul urmăririi penale au fost aplicate măsuri asiguratorii în scopul asigurării unei eventuale confiscări extinse, indicarea acestora în informația care este anexată la acordul de recunoaștere a vinovăției, ar determina judecătorul să se expună asupra măsurilor asiguratorii și, implicit, asupra confiscării bunurilor la emiterea sentinței de condamnare.

În condițiile în care nu au fost aplicate măsuri asiguratorii la etapa urmăririi penale, însă ca rezultat al

probelor administrate se impune confiscarea extinsă a bunurilor persoanei învinuite, în opinia noastră, este imperativ ca procurorul să descrie acest fapt în acordul de recunoaștere a vinovăției, iar instanța va fi chemată să soluționeze și această chestiune.

În lipsa recunoașterii acelor activități ilicite în care își au originea bunurile dobândite de acesta și nici acelei discrepanțe dintre veniturile licite și bunurile dobândite, chiar dacă învinuitul este de acord cu fapta prejudiciabilă comisă, încadrarea juridică a acesteia, categoria și mărimea pedepsei, considerăm că procedurile speciale nu pot fi aplicate într-o astfel de speță, reieșind din aceleași raționamente despre care am menționat și în cadrul analizei aplicării măsurii de siguranță a confiscării extinse în procedura de judecare a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Considerăm că aplicarea sau neaplicarea măsurii de siguranță a confiscării extinse asupra bunurilor care au o origine în activități ilicite sau valoarea discrepanței care poate fi supusă confiscării extinse, nu pot face obiectul negocierilor dintre procuror și învinuit atunci când se pune în discuție încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției sau acordului de cooperare; or, acestea urmează a fi trecute în proprietatea statului în întreaga sa valoare ilicită.

Desigur la faza de urmărire penală, învinuitul poate prezenta probe cu privire la originea licită a bunurilor despre care se pretinde că sunt din activități ilicite, iar procurorului îi revine rolul de a cerceta probele și a se aprecia asupra admisibilității acestora. Dacă există poziții contradictorii într-o astfel de situație, considerăm că nu este fezabilă opțiunea de încheiere a acordului de recunoaștere a vinovăției sau a acordului de cooperare.

Totuși, pentru a oferi o claritate și previzibilitate textelor de lege ce reglementează procedurile speciale atât pentru partea acuzării, cât și pentru partea apărării, propunem cu titlu de *lege ferenda* completarea art. 506 Cod de procedură penală, astfel încât să se stipuleze expres în acordul de recunoaștere a vinovăției sau acordul de colaborare, bunurile sau valoarea bunurilor a căror confiscare se cere și că învinuitul acceptă aplicarea măsurilor de siguranță.

Cât privește confiscarea de la terți, aceleași remarci expuse cu ocazia tranșării compatibilității confiscării extinse în cazul judecării cauzei în procedura simplificată sunt caracteristice și în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției sau acordului de cooperare.

Având în vedere că terțul nu este considerat parte în procesul penal, este imperativ ca acestuia să i se ofere garanțiile corespunzătoare pentru a-și proteja interesele într-un mod adecvat și eficient. Este esențial să i se asigure dreptul la un proces echitabil și posibilitatea de a-și prezenta argumentele în fața instanței de judecată atunci când se cere confiscarea bunurilor sale. Acest lucru este crucial pentru respectarea principiilor fundamentale ale justiției și pentru a evita eventualele prejudicii aduse terțului de bună-credință în cadrul procesului penal.

De lege ferenda propunem completarea art. 509 Cod de procedură penală cu reglementări care să acorde posibilitatea audierii terțului atunci când se cere confiscarea bunurilor sale, inclusiv acordarea dreptului de a solicita administrarea sau, după caz, prezentarea de probe.

Concluzii

Concluzionând asupra constatărilor din prezentul studiu, putem afirma că aplicabilitatea confiscării extinse în cadrul procedurii de judecată bazată pe probele acumulate în cadrul urmăririi penale este posibilă, însă trebuie să fie susținută de probatoriul administrat în cursul urmăririi penale și inclusă în rechizitoriu.

Totodată, recunoașterea de către inculpat a faptelor indicate în rechizitoriu este esențială pentru aplicarea confiscării extinse, iar această recunoaștere implică și acceptarea activităților ilicite care stau la baza confiscării.

În ceea ce privește aplicabilitatea măsurii de siguranță a confiscării extinse în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției și acordului de cooperare, pentru a asigura o claritate și previzibilitate a normelor, este necesară modificarea legislației pentru a prevedea explicit includerea măsurilor de confiscare în acorduri.

Nu în ultimul rând, statul trebuie să acorde garanții terților când se solicită aplicarea confiscării extinse în astfel de proceduri cum ar fi: dreptul de fi audiat și de a propune administrarea probelor.

Referinţe:

1. SAVA, A. *Limitele comunicării în justiția negociată.* În: *Comunicarea Interpersonală: Interpretări psihologice și filosofice*, 2021, Iași. România, Iaşi: Editura Performantica, Ediția 12-a, Vol. 1, 221 p. ISBN 978-606-685-793-2.
2. *Legea Republicii Moldova nr. 66 din 05.04.2012 pentru modificarea şi completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2012, Nr. 155-159.
3. *Legea Republicii Moldova nr. 245 din 31.07.2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului de procedură penală şi a Codului contravenţional) nr. 245 din 31.07.2023 (în vigoare 22.08.2023).* În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 325-327
4. *Legea Republicii Moldova nr. 83 din 14.04.2023 (în vigoare 02.08.2023) pentru modificarea unor acte normative.* În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr.154.
5. *Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 342 din 15.12.2022 privind aprobarea Programului național de recuperare a bunurilor infracționale pentru anii 2023-2027 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Programului național de recuperare a bunurilor infracționale pentru anii 2023-2027.* În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2023, 13-16/46.
6. *Legea Republicii Moldova nr. 326 din 23.12.2013 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative.* În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 47-48.
7. *Legea Republicii Moldova nr. 190 din 21.07.2022 (în vigoare 05.08.2022) pentru modificarea unor acte normative*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, 476.
8. RACU, V. *Elemente de conexitate dintre confiscarea extinsă şi investigaţiile financiare paralele*. În: *Revista Institutului Naţional al Justiţiei*, 2020, nr. 3(54), pp. 18-25. ISSN 1857-2405. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.4061167
9. RACU, V. *Impactul legii nr. 190 din 21.07.2022 asupra procesului de recuperare a bunurilor infracţionale.* În: *Revista Institutului Naţional al Justiţiei,* 2023, nr. 3(66), pp. 8-14. ISSN 1857-2405. DOI: https://doi.org/10.52277/1857-2405.2023.3(66).01
10. CRIŞU-CIOCÎNTĂ A. *Confiscarea extinsă: Teorie şi practică judiciară.* Bucureşti: Hamangiu, 2019, 416 p. ISBN/ISSN: 978-606-27-1194-8.
11. *Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepţia de neconstituţionalitate a articolului 364/1 din Codul de procedură penală (judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală) (sesizarea nr.156g/2016) nr. 9 din 09.03.2017.* În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 360-363.
12. RACU, V. *Confiscarea extinsă de la terţi: Standarde europene versus Cadrul legal al Republicii Moldova*. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2020, Вып. 11(67) ч. 7, с. 32-40.
13. *Case of Gogitidze and others v. Georgia (Application no. 36862/05) STRASBOURG 12 May 2015.* Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-154398
14. *Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană*. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0042&from=RO

Date despre autor:

Vitalie RACU, doctorand, Universitatea de Stat din Moldova, *șef* de direcție, Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale din cadrul Centrului Național Anticorupție.
ORCID: 0000-0003-0643-956X
E-mail: vitalie_racu@yahoo.com

Prezentat la 22.03.2024